

NBP

Narodowy Bank Polski

Jacek Łaszek

Wskaźnik dostępności kredytowej a czynniki kształtujące popyt mieszkaniowy na rynkach lokalnych w Polsce

XVII Kongres Finansowania Nieruchomości Mieszkaniowych, kwiecień 2021 r.

Od czego zależy popyt mieszkaniowy. Od dostępności kredytowej?

- Mieszkanie – dobro heterogeniczne, popyt zawiera dwie składowe: inwestycyjną i konsumpcyjną.
- Wiele modeli popytu mieszkaniowego, oprócz podręcznikowych czynników takich jak stopy procentowe, bezrobocie, dochody, zmienne demograficzne, dodaje też wiele zmiennych lokalnych i strukturalnych.
- W warunkach szoków istotny staje się czynnik spekulacyjny.
- Istotne jest też rozważenie komponentu cyklicznego i długookresowego.
- Podejście od strony dostępności uwzględnia raczej stronę konsumpcyjną i odpowiada na pytanie: jaka część zdolności kredytowej przekłada się na realny popyt. Zawsze jest to pewne proxy, ale jest łatwe do zastosowania.
- W Polsce zastosowano pierwszy raz w latach 90. (FKH), potem na początku 2000 (NBP). Później było też stosowane przez Bank Kanady. Doświadczenia są różne.

Od strony matematycznej model jest bardzo prosty i można go rozpisać na wiele sposobów

The static borrowing-capacity approach (SBC) determines how much housing a household can afford given its income, the prevailing mortgage rate, and leverage requirements.⁴ A household can allocate a portion α of its income Y_t (at origination) to service its mortgage payment, A_t :

$$A_t = \alpha Y_t. \quad (1)$$

Given the monthly mortgage payment, A_t , the mortgage interest rate, i_t^m (per month), and the maturity of the mortgage loan in months, N_t^m , the bank determines the mortgage loan amount available, L_t , using standard mortgage-contract calculations:

$$L_t = \left[\frac{(1 + i_t^m)^{N_t^m} - 1}{i_t^m (1 + i_t^m)^{N_t^m}} \right] \times \alpha Y_t \equiv f(i_t^m, N_t^m) \times \alpha Y_t. \quad (2)$$

Household's mortgage loan, L_t , and its savings for the down payment, D_t , add up to the "housing", PH_t , it can attain:

$$PH_t \equiv P_t^h H_t = L_t + D_t, \quad (3)$$

$$PH_t = \frac{1}{LTV} f(i_t^m, N_t^m) \times \alpha Y_t. \quad (4)$$

Ile wynosi współczynnik Dt (equity) na rynku pierwotnym w Polsce? W rzeczywistości rozkłada się on na transakcje o charakterze konsumpcyjnym i inwestycyjnym.

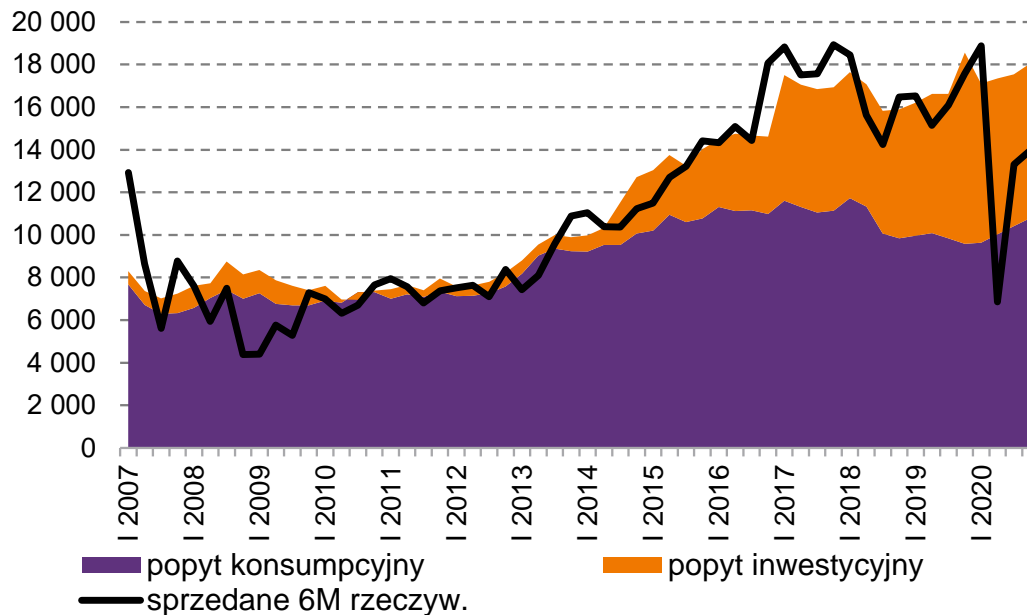
Szacunek wypłat brutto kredytów mieszkaniowych dla gosp. domowych w Polsce oraz szacunek gotówkowych i kredytowych zakupów mieszkań deweloperskich na 7M (mln zł)

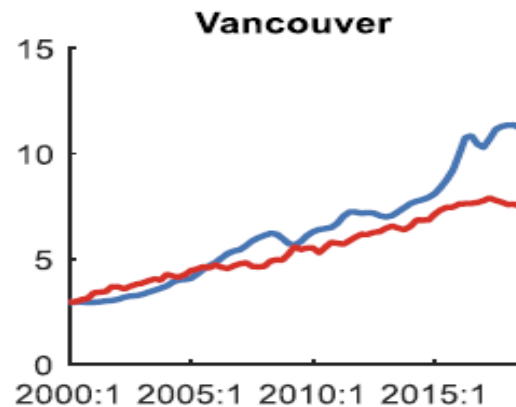
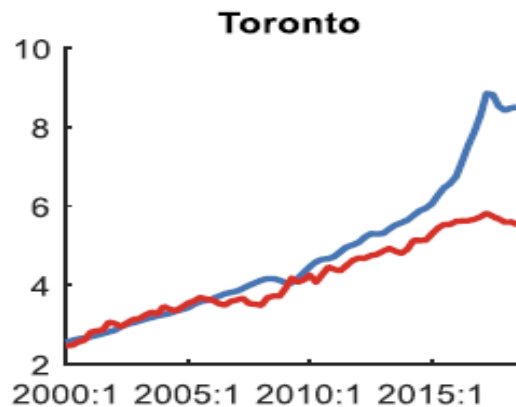
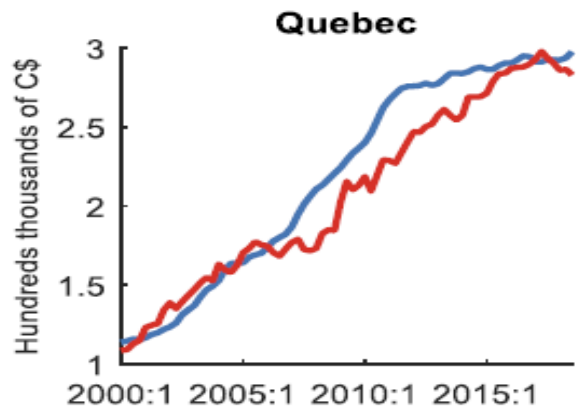
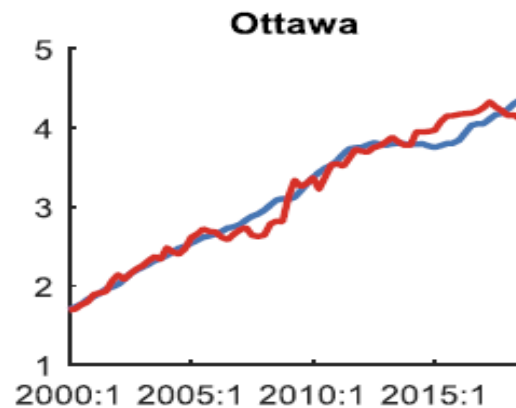
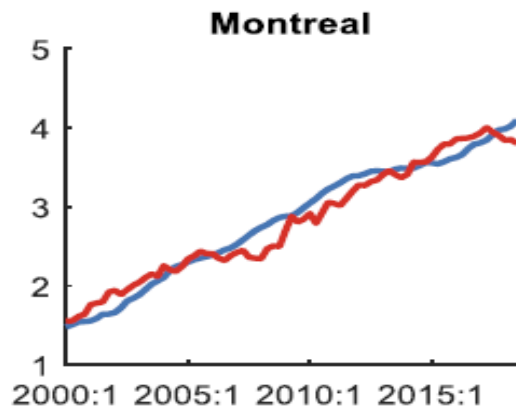
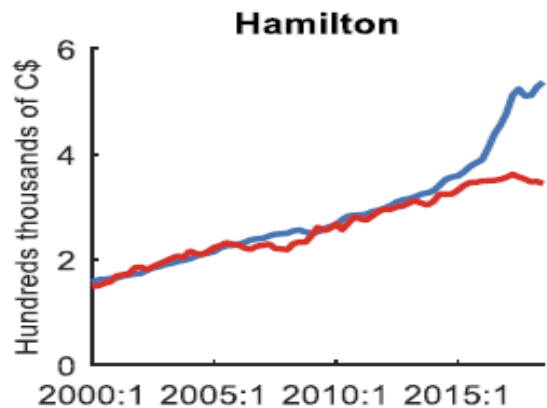
Data	Szacunkowa wypłata kredytów mieszkaniowych w Polsce	Szacunkowa wartość transakcji mieszkaniowych na RP 7M	Popyt kredytowy wraz z udziałem własnym na RP 7M	Wkład własny do kredytów na RP 7M	Popyt gotówkowy (bez wkładu własnego) dla RP 7M	Szacunkowy udział zakupów mieszkań na RP w 7M z udziałem środków własnych**/
I 2015	8 996	3 980	2 051	513	1 929	61%
II 2015	10 640	4 435	2 426	606	2 010	59%
III 2015	10 341	4 709	2 358	589	2 351	62%
IV 2015	11 237	5 113	2 562	641	2 551	62%
I 2016	9 742	5 158	2 221	555	2 937	68%
II 2016	11 661	5 425	2 659	665	2 767	63%
III 2016	9 632	5 234	2 196	549	3 038	69%
IV 2016	9 933	6 635	2 265	566	4 370	74%
I 2017	10 945	6 851	2 495	624	4 356	73%
II 2017	12 139	6 480	2 768	692	3 712	68%
III 2017	11 794	6 676	2 689	672	3 987	70%
IV 2017	10 652	7 152	2 429	607	4 724	75%
I 2018	11 914	7 015	2 716	679	4 299	71%
II 2018	12 807	6 072	2 920	730	3 152	64%
III 2018	13 024	5 697	2 969	742	2 727	61%
IV 2018	12 584	6 759	2 869	717	3 890	68%
I 2019	11 865	7 156	2 705	676	4 450	72%
II 2019	14 653	6 713	3 341	835	3 372	63%
III 2019	14 554	7 282	3 318	830	3 964	66%
IV 2019	12 770	8 147	2 912	728	5 235	73%
I 2020	14 871	9 059	3 391	848	5 669	72%
II 2020	13 009	3 244	2 966	742	278	31%***/
III 2020	13 859	6 565	3 160	790	3 405	64%
IV 2020	16 185	6 834	3 690	923	3 144	60%

*/ Środki własne może też stanowić mieszkanie do zamiany.

***/ Spadek szacowanego udziału zakupów mieszkań na RP w 7M z udziałem środków własnych, notowany w II kw. 2020 r., wiąże się z bardzo niską sprzedażą mieszkań w tym okresie w efekcie ograniczeń pandemicznych.

Dostępność kredytowa a rzeczywisty popyt w Polsce. Komponent inwestycyjny zachowuje się niezgodnie z modelem DK. Podobne wnioski wynikają z badania dla Kanady.

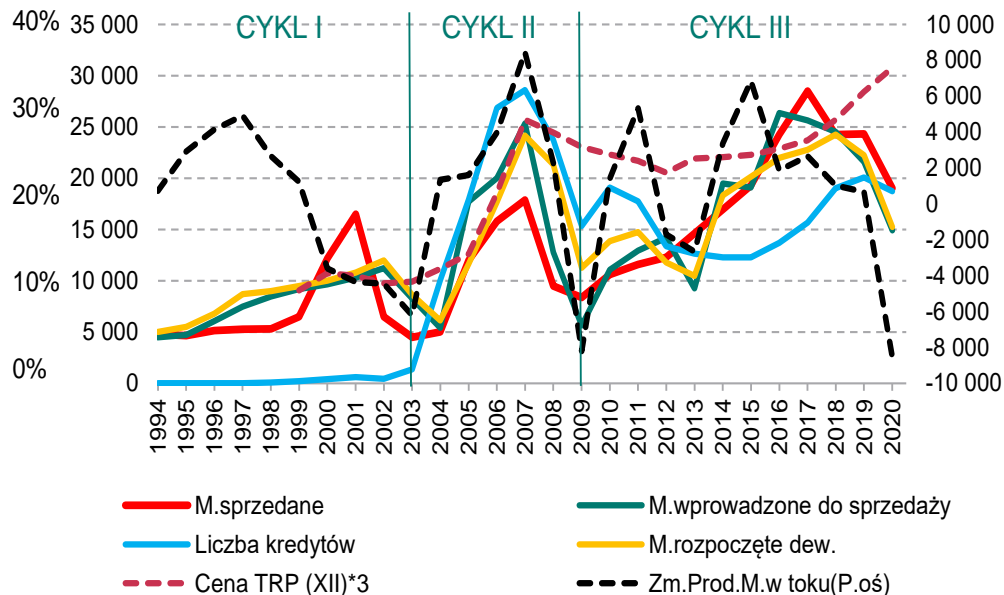
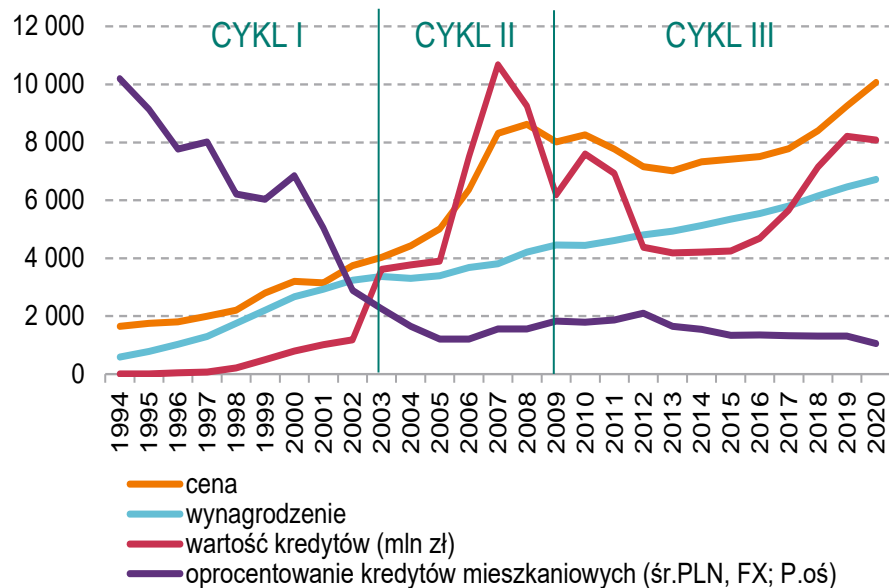

Time

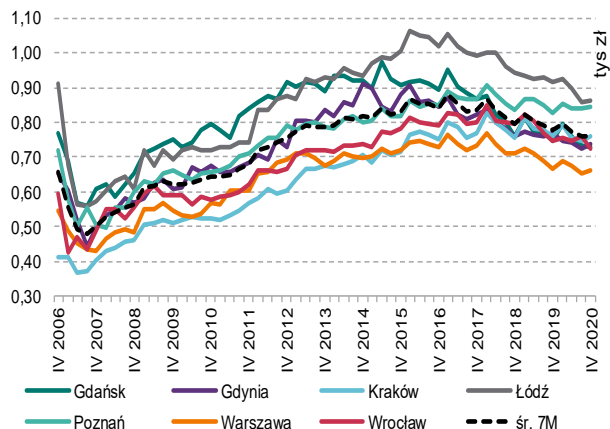
— data
— estimate

Główne składowe dostępności wykazują zarówno trend liniowy, jak też komponent cykliczny. Cykle na rynku mieszkaniowym w Warszawie.

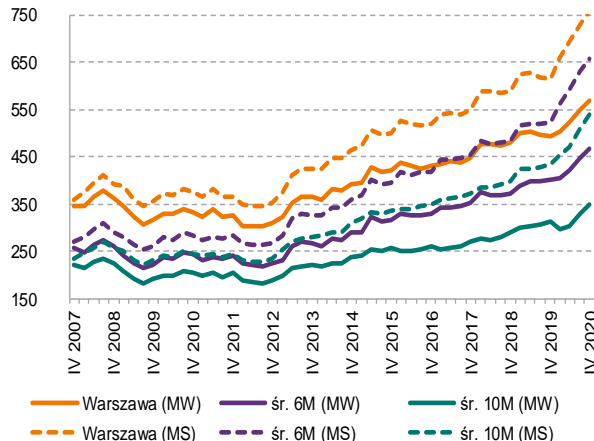

Główne komponenty modelu wykazują różne tendencje w czasie, co jest wynikiem pozytywnej i negatywnej korelacji pomiędzy ceną, dochodem i stopą procentową. W IV kwartale 2020 r. ponownie wzrosła szacowana dostępność kredytu i kredytowa dostępność mieszkania, mimo wzrostu cen mieszkań i spadku dostępności mieszkania.

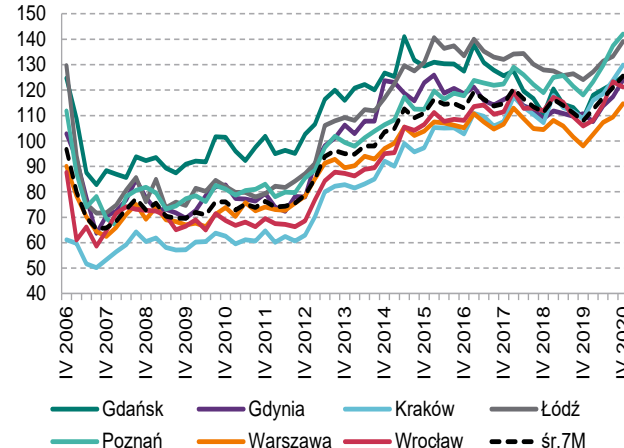
Szacowana dostępność mieszkania w 7M za przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw (mkw.)

Szacowana dostępność kredytu przy minimalnym wynagrodzeniu lub minimum socjalnym (tys. zł)

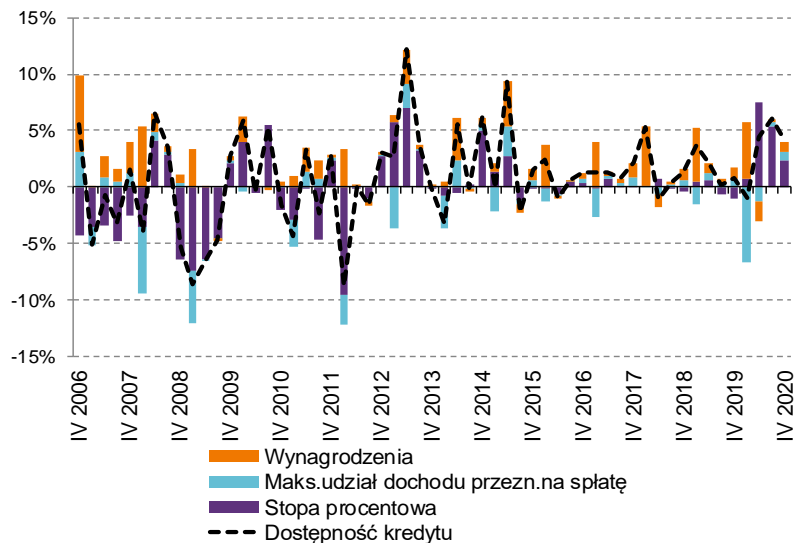

Szacowana kredytowa dostępność mieszkania w 7M (mkw.)

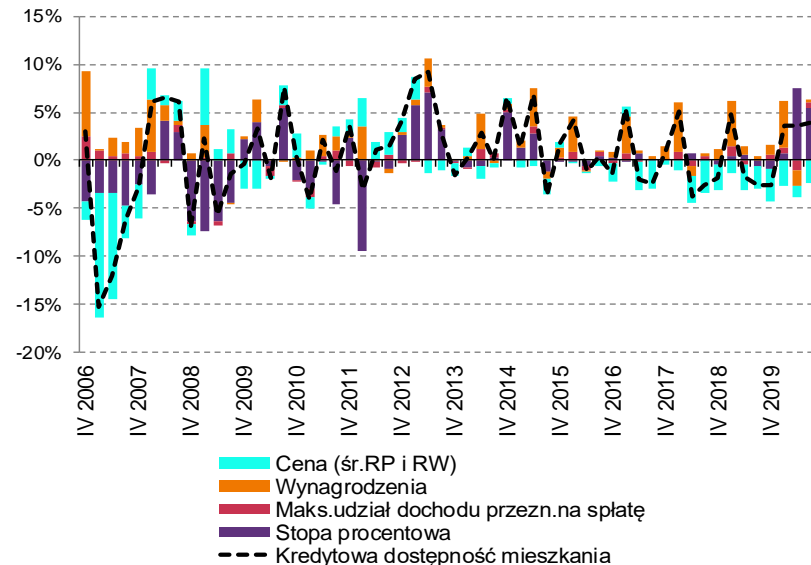

Dekompozycja pokazuje, że wzrost dostępności kredytu to wzrost dochodów i spadki stóp procentowych, natomiast spadek dostępności to wzrosty cen.

Kwartalne zmiany szacowanego dostępnego kredytu mieszkaniowego średniego dla 7M oraz siła i kierunki wpływu poszczególnych składowych

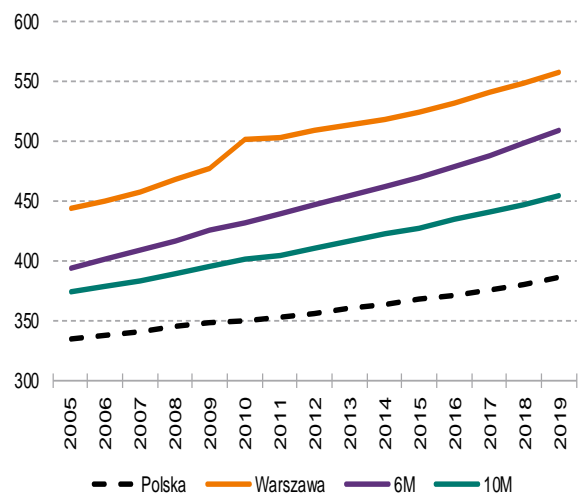

Kwartalne zmiany szacowanej kredytowej dostępności mieszkaniowej średniej dla 7M oraz siła i kierunki wpływu poszczególnych składowych

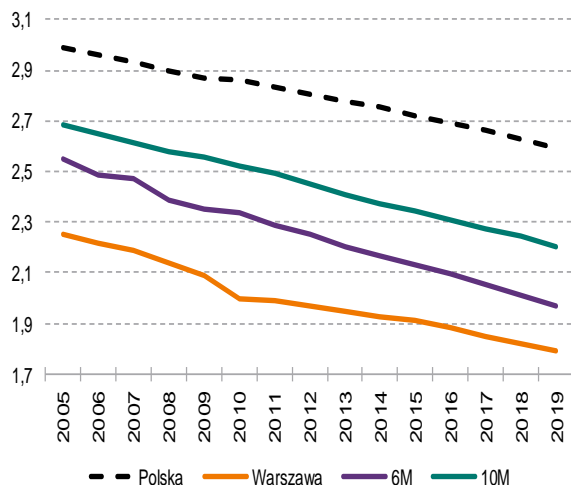

Pomimo silnej cykliczności trend ma kierunek dodatni. W konsekwencji stale poprawiają się fizyczne mierniki jakości mieszkania w wybranych miastach w Polsce.

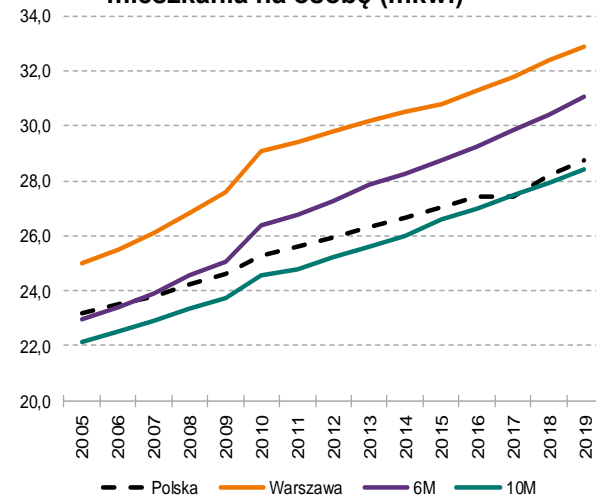
Liczba mieszkań w zasobie na 1000 ludności

Przeciętna liczba osób w mieszkaniu

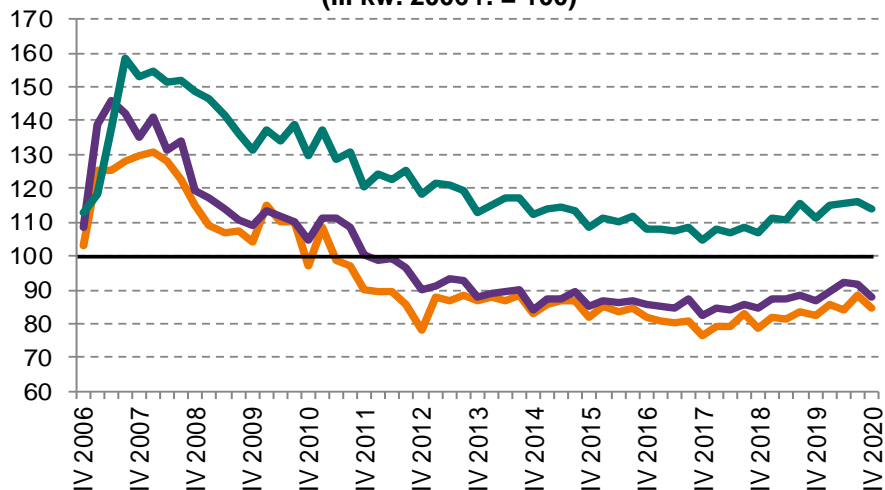

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę (mkw.)

Podjęcie alternatywne od strony deflowowanych cen i kosztu własności uwzględnia komponent inwestycyjny. Ceny transakcyjne mkw. mieszkania deflowowane dynamiką wynagrodzeń (WYN.) w sektorze przedsiębiorstw, pokazują, że wzrosty cen były i są cały czas słabo odczuwalne dla konsumentów mających pracę, zwłaszcza w największych miastach.

Indeks średniej ważonej ceny transakcyjnej mkw. mieszkania na RP realnej względem dyn. wynagrodzeń w sekt. przedsiębiorstw (III kw. 2006 r. = 100)

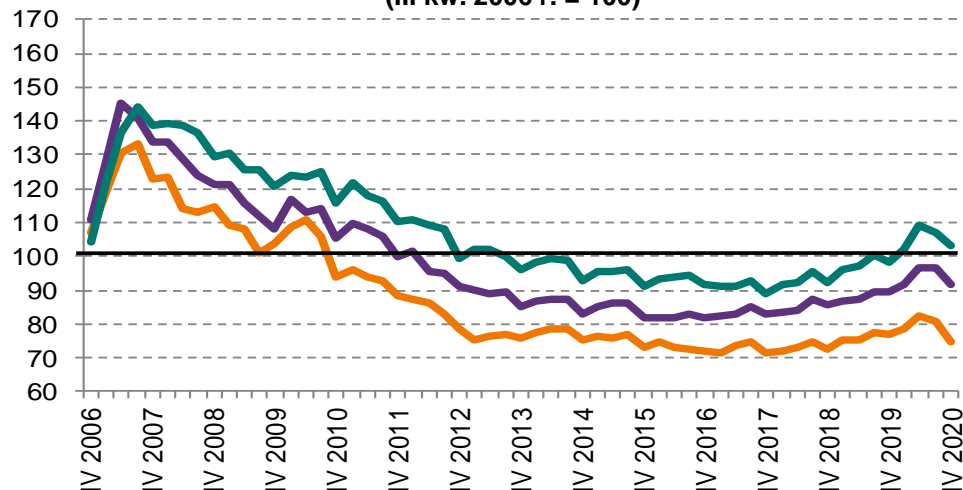

Warszawa RPT defl. WYN.

6M RPT defl. WYN.

10M RPT defl. WYN.

Indeks średniej ważonej ceny transakcyjnej mkw. mieszkania na RW realnej względem dyn. wynagrodzeń w sekt. przedsiębiorstw (III kw. 2006 r. = 100)

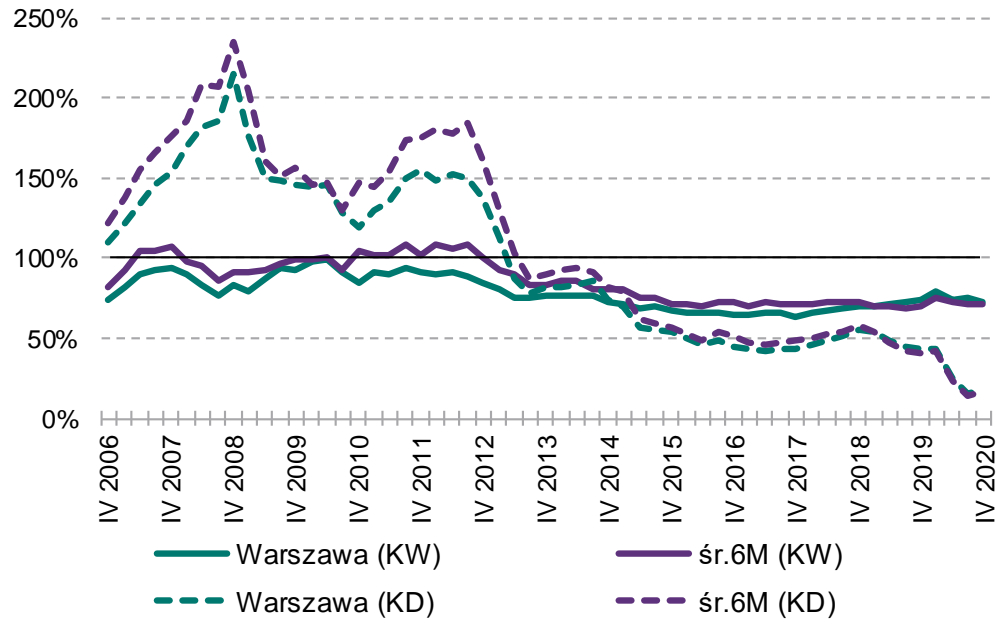

Warszawa RPT defl. WYN.

6M RPT defl. WYN.

10M RPT defl. WYN.

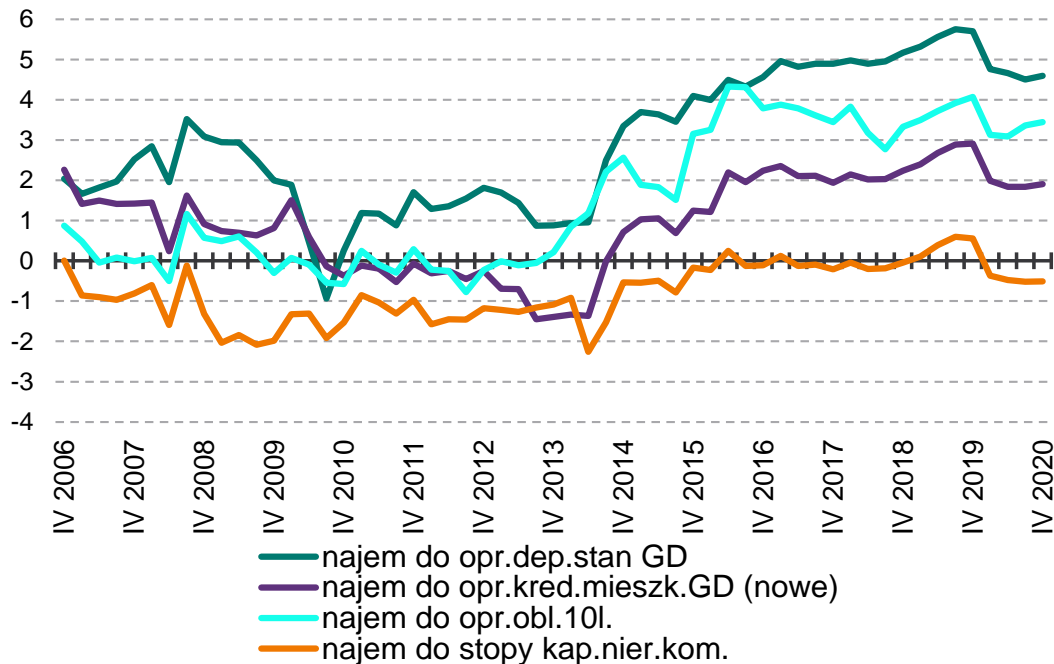
Relacja kosztu własności mieszkania (KW, mierzona kosztem obsługi kredytu*), a tym bardziej kosztem alternatywnym (KD, mierzona oprocentowaniem depozytu) do kosztu jego najmu cały czas silnie stymuluje popyt na własność w formie OOH, zarówno kupowanych na kredyt (na wykresie nie uwzględniono tzw. premii za własność), jak też finansowanych oszczędnościami. To ujęcie uwzględnia czynnik inwestycyjny i konsumpcyjny oraz tłumaczy wzrost komponentu inwestycyjnego.

Uwaga: w latach 2006-2012 oprocentowanie kredytu ważone wartością udzielonego kredytu walutowego i złotowego, natomiast oprocentowanie depozytów wyłącznie złotych.

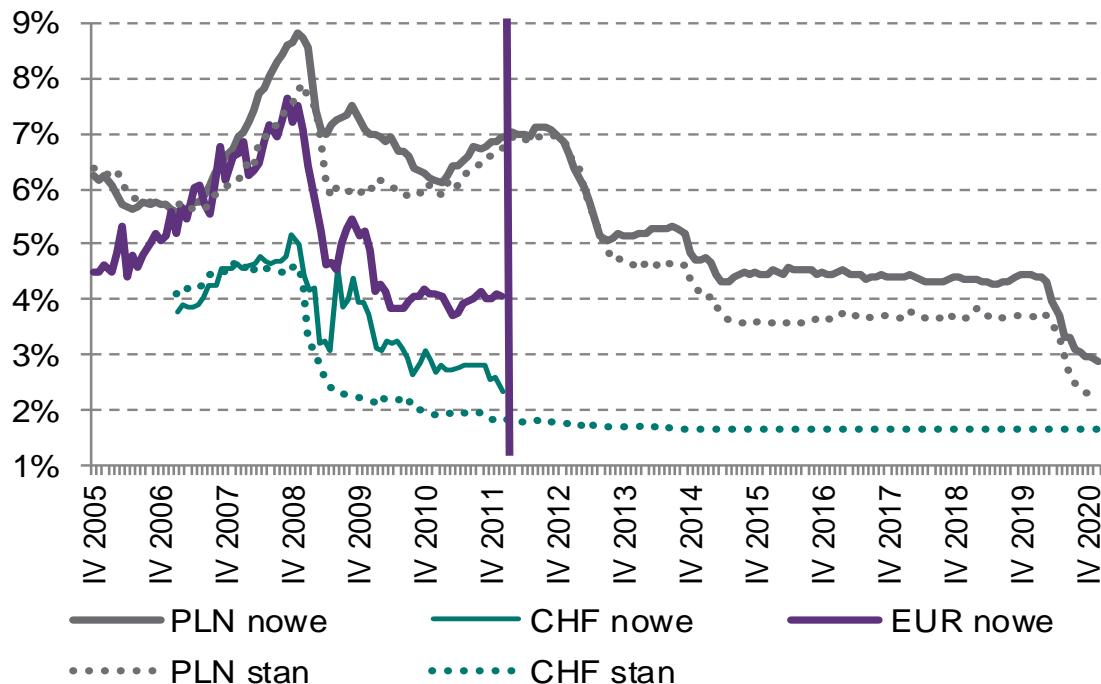
*/ Założenia: Cena transakcyjna mkw. mieszkania na rynku pierwotnym i rynku wtórnym (po 50%).
Kredyt złotowy na 25 lat, raty równe, płatne 4 razy w roku.

Opłacalność wynajmu mieszkania długookresowo (śr. w Warszawie i 6M) wobec alternatywnych inwestycji gospodarstw domowych (GD) nadal jest zadawalająca, pomimo wzrostu cen i spadku stawek czynszu (różnice stóp procentowych).

Wartości powyżej 0 oznaczają większą opłacalność inwestycji w mieszkanie na wynajem osobom trzecim od lokowania kapitału w innych inwestycjach. Analiza ta nie uwzględnia wysokich kosztów transakcyjnych na rynku mieszkaniowym oraz potencjalnie długiego czasu wychodzenia z takiej inwestycji.

Nominalne oprocentowanie kredytu mieszkaniowego dla gospodarstw domowych w Polsce w końcu 2020 r. jest historycznie niskie, realne ociera się o wartości ujemne. To bardzo silny dodatkowy instrument stymulujący popyt kredytowy i mieszkaniowy.

Szacunkowa stopa zwrotu na kapitale własnym z inwestycji w mieszkanie na wynajem o pow. 50 mkw. w Warszawie spadła do 3,1%, co w normalnych warunkach ekonomicznych oznaczałoby brak chętnych na takie inwestycje.

data	Czynsz T (zł/mkw.)	Cena T RP (zł/mkw.)	Obliczona stopa kapitalizacji	ROE przy LTV = 0%	ROE przy LTV = 50%	ROE przy LTV = 80%	Średnie rynkowe stopy 10 letnich obligacji skarbowych	Opr. nowego kred. mieszk. złotowego
IV 2013	43,5	7 558	6,9%	4,3%	3,8%	0,9%	4,4%	5,1%
II 2014	43,4	7 574	6,9%	4,3%	3,2%	0,2%	3,4%	5,3%
IV 2014	43,6	7 601	6,9%	4,3%	3,8%	0,3%	2,6%	5,3%
II 2015	43,8	7 659	6,9%	4,2%	4,1%	3,8%	2,8%	4,4%
IV 2015	45,0	7 682	7,0%	4,4%	4,3%	4,0%	2,8%	4,5%
II 2016	46,4	7 719	7,2%	4,5%	4,5%	4,4%	3,0%	4,6%
IV 2016	48,4	7 871	7,4%	4,7%	4,9%	5,5%	3,3%	4,5%
II 2017	47,9	8 002	7,2%	4,5%	4,6%	4,8%	3,3%	4,4%
IV 2017	49,7	8 202	7,3%	4,6%	4,8%	5,3%	3,4%	4,4%
II 2018	51,2	8 638	7,1%	4,5%	4,6%	4,9%	3,2%	4,3%
IV 2018	52,2	9 013	7,0%	4,3%	4,3%	4,1%	3,1%	4,4%
II 2019	53,3	9 414	6,8%	4,2%	4,1%	3,8%	2,7%	4,3%
IV 2019	55,2	9 857	6,6%	4,0%	3,6%	2,4%	2,0%	4,4%
II 2020	49,3	10 029	5,8%	3,3%	3,0%	2,0%	1,4%	3,7%
IV 2020	48,9	10 517	5,6%	3,1%	3,4%	4,0%	0,5%	2,9%

Założenia: Cena transakcyjna mkw. mieszkania 50% z rynku pierwotnego, powiększona o wykończenie (od 2018 r. +700 zł/mkw.) i 50% z rynku wtórnego. Kredyt złotowy na 25 lat, raty równe, płatne 4 razy w roku. Amortyzacja 1,5% (dwa remonty kapitalne w okresie 100 lat). Obłożenie 95%. Obliczona stopa kapitalizacji zawiera koszt amortyzacji. Opodatkowanie ryczałtem 8,5%. ROE oznacza zysk netto/zaangażowany kapitał własny. Obliczenia ROE zostały zweryfikowane względem prezentowanych poprzednio.

Dbamy o wartość pieniądza